

NOVELLIKILPAILU**I Kirjailija Pertti Virtasella oli Kymenlaakson vähäisissä**

kulttuuripiireissä hieman kyseen-alainen maine. Jostakin Etelä-Savosta hän oli Kotkaan aikoinaan muuttanut ja oli julkais-sut melko lyhyessä ajassa yli kymmenen dekkaria. Jurona ja yksikseen viihtyvänä tyyppi-nä häntä pidettiin, eikä hän yleensä kovin paljon osallistunut oman alueensa kirjallisuus-rientoihin. Virtanen teki freelance-toimittajan hommia rikostarinoitten kirjoittamisen ohessa, mutta eipä tämäkään toiminta ollut erityisemmin vaikuttanut hänen käytökseensä. Jos hän haastatteli jotakuta paikallista vaikuttajaa tai julkkista, alle puolessa tunnissa hän onnistui suoriutumaan jokaisesta pakollisesta keskustelusta. Hän vain esitti haastatelta-valle miltei sarjatulella kysymyksensä, nappasi pikaisesti pari valokuvaa vastapelurista, raapaisi huitaisten vähäiset muistiinpanonsa, eikä aina malttanut edes juoda hänelle tar-jottua kahvikupposta tai mehulasia. Tylystä maineestaan huolimatta kirjailija Virtanen sai säännöllisesti toimeksianto-ja paikallisilta lehdistä. Jos jollekin uutuuskirjalle ei muutoin löytynyt arvostelijaa, Virtaselle se melkein aina päätyi ja muutaman päivän päästä kritiikki oli jo valmis. Nopeasti hän kir-joitti jutun kuin jutun. * Olisi voinut kenties luulla, ettei aloittelevalle kirjoittajalle ihan ensimmäiseksi tullut mie-leen esittää omia hengentuotteitaan Pertti Virtasen kaltaiselle äreälle äijänkappyrälle, mutta kummallisen paljon näitä sitkeitä yrittäjiä oli hänelle kuitenkin vaivaksi siunautunut. Toiset lähettivät hänelle runojaan ja novellejaan sähköpostilla arvioitavaksi ja toiset kiu-sasivat häntä yöllisillä puhelinsoitoilla ja tekstiviesteillä. Että eikö nyt arvoisa kokenut kir-jailija voisi lukea näitä tekstejäni ja kommentoida niitä vaikka ihan lyhyestikin. Lähestulkoon aina Virtanen kieltäytyi näistä pyynnöistä, mutta silti tekstien tyrkyt-täjiä vain riitti. Epäsosiaalisesta maineestaan huolimatta hän piti netissä julkista kirjailija-sivustoa, josta löytyivät kaikki hänen yhteystietonsa. Kai harrastuskirjoittajat kuvittelivat, että kirjailijalta löytyi jokin taikatempu, jolla kehnokin käsikirjoitus saatiin helposti niin lennokkaaksi ja koukuttavaksi, että sille löydet-tiin pienen muokkauksen jälkeen kustantaja ihan tuosta vaan. Jos mies oli julkaissut alle kymmenessä vuodessa toistakymmentä romaania, kai hän tiesi paljon kustannusalasta ja hallitsi kaikki kaunokirjallisuuden keinot ja kikat kuin vettä valaen. Jonkinlaisena Kotkan guruna häntä pidettiin, miehenä, jolta löytyi patenttivastaus mihin tahansa kysymykseen kirjallisuuden alalta. * Kun Armi Vaakanainen käänsi auton risteyksessä Karhuvuoren suuntaan, hänen sydä-mensä alkoi takoa niin lujasti, että sykkeen tunsu ohimosuonissa. Eräässä talvella pide-tyssä kirjoittajayhdistys Paltan tilaisuudessa hän oli onnistunut pääsemään Pertti Virta-sen juttusille. Vaikka hän oli kuullut huhuja dekkaristin yrmeydestä, silti hän oli pokkana kysynyt, voisiko tämä joskus lukea muutaman hänen novellinsa ja antaa niistä lausun-tonsa, vaikka sitten täysin teilaavankin tuomion. ”Hyvä on. Anna sitten miulle ne tekstis, mutta elä uota liikoja”, oli Virtanen murah-tanut. Armi oli antanut miehelle käyntikorttinsa ja tämä oli tunkenut sen taskuunsa sa-naakaan enää sanomatta. Talvi oli kääntynyt kevääksi, ja Armi oli ollut jo aivan varma, että kirjailija oli unohtanut hänen pyyntönsä. Toukokuun alussa Virtaselta oli kuitenkin yllät-täen tullut sähköpostiviesti Armille: ”Pääsetkö tulemaan luokseni ensi sunnuntaina? So-piiko vaikka klo 12 tapaaminen? Ota vaikka kolme novelliasi mukaan, jos ne ovat kohtuul-lisen pituisia. Kilometrin pituisia tekstejä en ehdi nyt lukea. Osoitteeni löydät nettisivuiltani. Terveisin Pertsu.” Tietenkin Armi oli vastannut tähän viestiin heti myöntävästi. Paljon oli pelissä: halu saada esikoisteos jonakin päivänä kansien väliin. Oikeastaan tässä toiveessa kitey-tyi koko hänen elämänsä, sillä eihän hän mitään muuta niin toivonut kuin päästä kirjaili-jaksi. * Kirjailija asui Karhuvuoren ostoskeskusta vastapäätä sijaitsevassa laatikkomaisessa ker-rostalossa. Kun Armi oli pysäköinyt isältä lainaksi saadun auton kerrostalon vieraspaikal-le, hän sytytti savukkeen ja koetti muutoinkin rauhoitella itseään. Harvoin häntä oli yhtä paljon jännittänyt kuin nyt. Kuinkahan tökerösti Virtanen ottaisi hänet

vastaan ja kuinka tylyn tuomion tämä mahtaisi antaa erään nuoren neitokaisen novelleista? Kaiken jännityksensä keskellä Armi kuitenkin katsoi tutkivasti ympärilleen. Ker-rostalo oli kai rakennettu 1970-luvulla; noina aikoinahan näitä tylsän näköisiä laatikkota-loja rakennettiin betonielementeistä pikatahdilla ja mahdollisimman edullisesti kaupun-kien uusiin taajamiin. Talot olivat melkein toistensa kopioita ja useampaan otteeseen niitä oli monessa paikassa jo peruskorjattu, kun julkisivut olivat käyneet vaurioitumaan ja kun ruosteiset teräkset olivat pullahtaneet näkyville parvekkeissa. Armi oli hieman kummastunut. Eikö kirjailijalla ollut varaa asua tämän kummem-massa talossa? Johonkin hienoon omakotitaloon hän kai oli luullut tulevansa ja nyt hän kuitenkin seiso i pahamaineisessa Karhuvuoressa ankean miljöö n keskellä. Hän ravisti ikävät ajatukset pois mielestään ja astui sisälle porraskäytävään. II Kauhukuvista huolimatta kirjailija Virtanen otti Armin vastaan ihan kohteliaasti, kätteli häntä ja laittoi hänen takkinsa henkariin kuin herrasmies. Asunto oli siisti, mutta vaatimat-tomasti kalustettu. Armi ei nähnyt missään kohdassa boheemin taitelijaelämän merkkejä. Seinillä roikkui aivan tavanomaisia koristeita, lattioilla oli kotitekoisia mattoja, eikä tyhjiä viinapulloja tai tupakannatsoja lojunut näkyvillä. Itse mieskin oli tarkemmin katsottuna sangen tavanomainen suomalainen yli ne-likymppinen äijä, hieman ylipainoinen, keskipituinen ja lyhyttukkainen. Pertti Virtanen oli pukeutunut farkkuihin ja t-paitaan, eikä hänellä ollut tatuointeja käsivarsissaan sen enempää kuin killuttimia korvissaan tai rä ttiä kaulassaan. Jälleen yksi Armin stereotypia luovan työn ihmisistä ammuttiin alas: kirjailija olikin ulkoiselta olemukseltaan pelkkä pe-rusjätkä. * — Käy toki istumaan, Virtanen kehotti. — Kiitos, Armi sanoi ja sovitti soman takapuolensa varovasti olohuoneen sohval-le. — Juotko kahvii? Vaimo on nyt muksujen kanssa uimahallissa, mutta kyllä mie kahvin sentään ossoon keittee, Virtanen virkkoi ja istahti itse suureen ruskeaan nojatuo-liin. Miehellä kuului olevan perinteinen ydinperhe. Sekin oli hienoinen yllätys Armille, sillä hän oli elänyt vähän sellaisessa kuvitelmassa, että kaikki mieskirjailijat olivat joitakin Henry Millerin tai Pentti Saarikosken kaltaisia seksiseikkailijoita ja alkoholin suurkulutta-jia. — Kiitos ei... Antaa nyt olla, Armi vastasi miltei kuiskaten. — Ka ihan miten vuan. Mie oon varmaan muuten aika paska mies, mutta siitä oon kuitennii koittanu pittee aina kiinni, että jos jokkii asia on sovittu, se myös sitten oi-keesti tehään. Armi ei osannut kuin nyökätä. Aika kipsissä hän edelleen oli, vaikka Virtanen oli suhtautunut häneen kaiken aikaa ihan asiallisesti. — Just sen takiahan mie aika nihkeesti otan vastaan kenenkään toisen kirjottajan tekstejä luettavaks. Kun on joskus tullu luvattuu ihelleen, että luppauksistaan on piettävä kiinni. Parempi on kieltäytyy reilusti kun luvata ja olla sitä sitten täyttämättä. Se on armolli-sempoo sille toisellekkii osapuolelle. Armi ei taaskaan osannut kuin nyökätä. — Vuan onhan tässä joutunu huomoomaan vuosien varrella, että valitettavasti monet muut eivät nouvata tätä sammoo periaatetta. Heleppoo on kyllä luvata vaikka mitä, mutta se on sitten ihan eri asia, muistetaanko niitä luppauksia koskaan. Monikii immei-nen unohtaa autuaallisesti kaikki luppauksesa jo parissa viikossa. Tai ehkä jopa parissa päivässä... Armi ei ehtinyt kysyä mitään, kun kirjailija jo tarkensi väittämänsä: — Etennii tässä kirjailijan työssä sen on suanu huomata. Loppujen lopuks hyvin harvat immeiset pittäävät sanasa. Lehtien toimittajat suattaavat kyllä mukamas olla hyvin-nii kiinnostuneita siun uudesta kirjasta, mutta sitten kun se kirja on ilimestyny ja arvoste-lukappale on männy lehen toimitukseen, kummasti se vuan unohettaan tai jopa laitetaan samoin tein ö-mappiin. Ja sitten kun siitä erehtyy jottain kysymään kiireisiltä toimittajilta, kukkaan ei yhtäkkiä tiijakkään siitä yhtään mittään. Sama juttu se on monien lukijoittenkii kanssa. Heleppoo on kyllä luvata ostoo kirja ja antoo siitä pallautetta, mutta aika harva niin kuitenkaan oikeesti tekköö. Kirjastosta lainoominen ei maksa mittään, vuan eipä kaikki ossoo sitäkään kautta kirjoja hakkee. Tai ainakii sen uutuuskirjan pitä s olla tyrkyllä siinä

omassa lähikirjastossa. Kirjan tilloinen toisesta kirjastosta tuntuu olevan monille ihan ylivoimaisen vaikea tehtävä. * Aika tyylyltä se kuulosti keskustelun alustukseksi. Oliko kirjailijalla kenties aikomuksena ottaa nuorelta idealistilta turhat luulot pois heti kättelyssä? Itse asiassa kahvien juominen ei ollut ollenkaan hullumpi ajatus, mutta eipä Armi enää viitsinyt perua sanojaan. Mistä sitä tiesi, kuinka kortilla tuotteliaan kirjailijan aika oli. Armi kaivoi varovasti kolme novelli-aan esille, mutta mies ei näyttänyt kiinnostavan siihen lainkaan huomiota. — Kuinkas vanha sie oot? Virtanen kysyi. — Tammikuussa täytin kaksikymmentä. Virtanen vihelsi ja haroi hetken hiuksiaan. — Ihminen parraassa iässä. Kaikki vielä eissä... Ja siekö niin kun ihan oikeesti haaveilet kirjailijan ammatista? — Niin... Armia alkoi nolottaa toden teolla. Tuntui vähän samalta kuin kerran teini-ikäisenä hänen pyrittyään mukaan tyttöjen lentopallojoukkueeseen. ”No miks ei muuten, mutta kun tämä ei ole enää vasta-alkajien porukka. Pitäisi osata oikeasti pelata, jos tähän ryh-mään on tulossa”, oli valmentaja tokaissut ja siihenpä sitten oli sammunut erään tyttösen liikuntakipinä. — Ootkos sie mitä kouluja käynyt? Virtanen kysyi tovin päästä. — Viime keväänä pääsin ylioppilaaksi Karhulan lukiosta. — Saitko hyvät paperit? — No ihan kohtalaiset. Kaks eetä ja loput ämmiä. Armi oli kummastunut. Ei hän nyt ollut missään koulun pääsykokeessa tai töihin pyrkimässä. Kovin kauan hän ei kuitenkaan ehtinyt miettiä, kun Virtanen taas avasi suunsa: — Suanko sanoo siulle suoraan muutaman kylmän faktan? Siitä ei pie louk-kaantuu, eikä miun tarkoituksena tosijaankaan oo sinnuu millään tavalla masentoo. Mutta mie nyt niän ihan velevollisuutenani, että pari juttuu siulle on pakko kertoa. En yritä olla jokkii vanha viisas setä, mutta sinnuu yli kaksikymmentä vuotta vanhempana mie nyt var-maan kuitennii tiijän vähän enemmän kustannusalasta. — Ole hyvä vaan. Anna tulla, Armi tokaisi ja säpsähti hieman itsekin äänensä-vynsä kovuudesta. * Ehkä kirjailija huomasi, että kauniin blondinaisen sinisiin silmiin oli syttynyt selvä kireys, koska loi häneen vähän anteeksi pyytelevän katseen. — Sitä mie vuan koitan sanoo, että mieti nyt kaks kertoo ommoo tulevaisuut-tas... Että mikä kannattaa ja mikä ei. Mikä suunnitelma on realistinen ja mikä ei... Raaka tosiasia kun on, että vuan tosi harvat immeiset Suomen kokosessa pienessä muassa elät-täävät ihtesä ja perreesä kirjoja kirjottamalla. Tää kun on niin onnettoman pieni kielialue, eikä usseimpia meikäläisten kirjottamia kirjoja koskaan kiännetä millekkään toiselle kielel-le. Kohtalaisesti tienoovat suomalaiset kirjailijat mahtuuvat kai kahen käin sormiin ja hy-vin tienoovat mahtuuvat varmaan yhen käin sormiin. Ilkka Remeksen, Kaari Utrion ja Tommi Kinnusen kaltaset isot starat on tosijaankii poikkeuksia. Suurin osa meistä pie-nemmistä kirjailijoista tulloo vuan jotenkuten toimeen apurahojen ja sivutöitten avulla. — Niin... Olenhan mä tosta asiasta jotain lukenut. Mutta meneekö se todella niin sunkin kohdalla? Sähän oot julkaissut jo vaikka kuinka monta dekkaria ja niitähän on ke-huttukin lehdissä ja kirjabloggareitten palstoilla, Armi virkkoi. Virtanen hymähti. Jonkin aikaa hän kokoili ajatuksiaan ja avasi sitten taas suun-sa: — Niinpä... Oonhan mie tosijaan julukassu jo kakstoista kirjoo ja onhan niistä tul-lu ihan mukavasti hyvveekii pallautetta. Mutta eipä ne yks tai kaks kiittävee kritiikkii paljon lohduta, jos kirjoo myyvään parraassakkii tappauksessa vuan sellaset kaks tai kolome tu-hatta kappaletta. Kirjailijalle tulloo kustakii uudesta opuksesta tekijänpalakkioo pyöreesti sellaset kolome euroo. Kustannussopimuksessa voipi kyllä lukkee hienosti, että tekijän-palakkio on kaksikymmentä prosenttii kirjan arvonlisäverottomasta hinnasta, mutta käy-tännössä kirjailijalle ei jää niin paljon kätteen kun pienestä osasta kirjoja. Jos oman kirjasa onnistuu jollakii iliveellä suamaan kivijalakakauppoihin myytäväks, tekijänpalakkio on pienempi, koska kaupat ostaavat kirjat tukkuhinnalla jonkii hiton kirjavälityksen kautta. Samoin kirjastot maksaavat kirjoista huomattavasti pienemmän hinnan kun se yksittäinen ostaja, joka tilloo kirjan suoraan kustantajan verkkokaupasta. Ja sehän tiijetään ihan yllei-sesti, että vuan harva lukija

ostaa kirjoja nettikaupasta ja vielä vähemmän kustantajan omasta nettikaupasta. Adlibriksen ja Bookyn kaltaset verkkokaupat kyllä pittäävät siitä huolen, että ne suavat oman ossuutesa välistä pois, vaikka pystyyvätkii polokemaan kirjo-jen myyntihintoo alemmaks. Ja kun kirjan julukasusta on kulunu vuos tai kaks, kustanta-jakii joutuu puottamaan sen hintoo tuntuvasti, joka tietennii myös näkky suoraan niissä tekijänpalakkioissa. Alennuskirjoista kirjailijalle jäipi ehkä vuan euro tai puoltoista kätteen. Eikä aina sitäkään... — Mutta sehän tarkoittaa, ettet sä tienaa uudella kirjallasi edes kymppitonnia? Armilta pääsi. — Niin juuri. Ei se hääppönen vuosansio oo... Juotasko kuitennii kahvit? — Juodaan vaan. — Ja anna ne novellis miulle, ettei se piäasia unohu. — Joo. Mä meinaan osallistua niillä Markku Jokihelmen novellikilpailuun. — Okei. Mie kyllä luen ne ja annan niistä rehellisen pallautteen niin kun lupasin. □ III Vierailun alkuperäinen tarkoitus ei unohtunut, mutta aika vähän siitä loppujen lopuksi kahvittelun lomassa puhuttiin – ei kai vielä ollut sen aika. Jollakin tavalla Armi alkoi kui-tenkin luottaa kirjailija Virtaseen. Nuoresta iästään huolimatta hän oli ehtinyt jo huomata, että usein ne vähän äreämmät ja jurommat tyypit olivat tosi paikan tullen kuitenkin luotet-tavampia ihmisiä kuin makeilevasti käyttäytyvät suunpieksäjät ja hauskat seuramiehet. Kirjailija oli luvannut lukea Armin tekstit, ja se tieto hänelle toistaiseksi riitti. — Mie en oo kovin hanakka antamaan kellekkään neuvoja, mutta sen vinkin mie kuitennii siulle annan, että hanki ihelles jokkii oikeekii ammatti. Nyt sie siihen vielä pystyt, kun oot noin nuori ja kun lukupiätäkii siulla tuntuu olevan. Sairaanhoidajia, luokanopetta-jia ja insinöörejä tarvitaan yhteiskunnassa aina, mutta ilman kirjailijoita ja kuvataiteilijoita tää mualima männöö ihan täysiään etteenpäin... Ilman kulttuurii voipi ellee... Virtanen virkkoi ja ojensi Armille unelmatorttulaustasta. Tälle kommentille Armi jo vähän naurahti. Tervettä itseironiaakin miehestä tuntui löytyvän. — Ei se ollu miun keksimä lause, että ilman kulttuurii voipi ellee. Vaimohan sen tässä yhtenä päivänä tokas iäneen. Mie nyt oon vuan tällänen itseoppinu b-luokan kirjai-lija ja entinen mielisairanhoidaja, mutta emäntähän on ihan koulutuksen suanu kuvatai-telija. Vuan eipä hiän oo tauluillaan ja piirustuksillaan ikinä paljon mittään hankkinu. Jos joku teos joskus jostakii yhteisnäyttelystä ostetaankii, melekeinpä ne rahat männöövät niihin osallistumiskuluihin. Se oli hänen onnesa, kun se sattu piäsemään kuvaamataijon opettajaks ja sai sitten lopulta siitä ihan pysyvän työpaikan, kun suoritti töitten ohessa ne pakolliset kasvatustieteen opinnot. Kusessahan tässä ois monta kertoo oltu, jos meillä ei ois vaimon siännöllisiä tuloja. * — Niin... Mut onks se raha nyt sitten ainoa motiivi kirjoittaa kirjoja tai maalata tau-luja? Armilta lipsahti. — Ei oo, ei tietenkään oo. Jos näitä asioita pelekästään rahassa ajatellaan, siinä tappauksessa miun pitäs lopetoo samoin tein kaikki kirjottaminen ja männä takasin psy-kiatriseen sairaalaan potilaita hoitamaan. Onhan kaikessa taiteen tekemisessä takana jottain ihan muutakii. Halu ilimasta ihteessä ja jakkoo niitä kokemuksiaan toisille vaikka sitten laulamalla, kirjottamalla tai piirtämällä. Siihen asiaan pittää olla se sydämen palo... Tai muuten kyllä suapi samoin tein laittaa pillit pussiin. Ihan taatusti kuka tahasa tehas-työläinen tai sataman ahtaaja suapi työstään paljon suuremman tuntipalakan kun meikä-läisen kaltanen vähemmän tunnettu kirjailija siitä varsinaisesta kirjailijan työstään. — Niin... Ehkä mun sit kannattaa hakea jossakin vaiheessa yliopistoon tai am-mattikorkeakouluun, Armi myönteli. — No ihan eottomasti kannattaa! Eikä tosijaankaan kannata lähtee lukemaan jottain kulttuuriantropologiaa tai teoreettista filosofiaa. Niillä aloilla työllistyminen on kai iät ja ajat ollu yhtä epävarmoo. Teologian opiskeleminenkii on parempi vaihtoehto... Voipi ainakii piästä uskonnon opettajaks, jos papin töistä ei näytä mittään tulevan. Jos siulla on vähänkään matikkapiätä, pyri ihmeessä teknilliseen korkeakouluun vaikka rakennus- tai konepuolelle. Diplomi-insinöörejä arvostetaan ja niillä on töitä monella eri sektorilla. Tie-tennii voipi aina tulla lama, mutta silti ennemmin tai myöhemmin teknisen alan

ossoojia tuas tarvitaan. Natsi-Saksan kuolemanleirien rakentamisessakii tarvittiin viisaita insinöö-rejä... Ei se teollinen juutalaisten joukkotuho ois muuten onnistunu. — Pidetään mielessä. Onhan se tietenkin totta, etten mä voi jäädä loppuiäksi pelkäksi lehdenjakajaksi tai osa-aikaiseksi kahvilan myyjäksi. Menehän se niin kauan jotenkin, kun saa asua vanhempien luona ilmaiseksi, mutta jostushan sekin onni lop-puu. * Heillä oli paljon keskusteltavaa, eikä Armi oikein huomannutkaan, kun oli jo juomassa kolmatta kahvikupillista. Yli kaksikymmentä vuotta vanhempi mies tuntui ottavan hänet ja hänen haaveensa todesta, ja se tuntui oikein mukavalta. Omilta ikätovereiltaan Armi ei ollut kovin paljon tukea ja kannustusta saanut. Vain muutamat kaverit olivat vaivautuneet lukemaan hänen tekstejään, ja se vähäinenkin pa-laute oli ollut aina yhtä ympäripyöreää. ”Juu, ihan kiva juttu se oli. Jaksoin mä siitä en-simmäiset kaks sivua kokonaan lukea. Sit piti jo käydä vähän oikomaan. Mut ihan ookoo tarina se kai oli.” — No elätkö sä nyt tosiaan kokonaan vaimosi palkalla? Armi uskalsi kysyä. — Ka jos meikäläisen tulot ois täysin kirjamyynnin varassa, silloin mie kyllä oisin ihan vaimon elätti. Mutta onneks tulloo lisätuloja freelance-toimittajan hommista ja suan-han mie välillä pieniä apurahojakkii. Ja tulloohan miulle jottain myös Sanaston kautta kir-jastolainauksista. Kaksikymmentäviis senttii kilahtaa joka kirjastolainasta... Miinus verot tietennii... — Mä kyllä kuvittelin, että sä tienaat paljon enemmän. Jos nyt ihan suoraan sa-non... — No, et sie oo suinkaan ensimmäinen, joka näin on olettanu. Kotkan gurukskii mainostettu kirjailijantekele assuu Kotkan halavimmalla alueella ja joutuu tekemään toi-mittajan hommia, vaikka ei siitä työstä koskaan oo erityisemmin tykänny. Vuan kun kirjaili-kan perreessäkki on pakko syyvä ja juuva ja maksoo sähkölaskut ja sen sellaset... Toises-ta autosta piti kyllä luopuu, kun se alako käyvä liijan kalliiks. Armi vain kuunteli. Kai kirjailijalla oli tarve jollekulle purkautua. — Pitäs piästä isommalle kustantajalle. Jollekkii WSOY:lle, Otavalle, Gummeruk-selle, Siltalalle tai Tammelle. Sekkii tosiasia kun on jo monneen kertaan nähty, ettei pie-nempien ja vähemmän tunnettujen kustantamojen julukasemia kirjoja lähimainkaan sa-malla tavalla arvosteta ja huomata kun näitten isompien talojen opuksia. Ja tietennii isommilla firmoilla on ihan toisenlaiset resurssit ja varat markkinoija uusia kirjojaan. Niin se vuan männöö, että pienet jäivät aina isojen jalakoihin, olipa sitten kyse mistä tahasa liiketoiminnasta. Ja puhasta bisnestähän se kirjojen julukaseminen aika pitkälti usseim-miten on, vaikka kyse on humanistisesta alasta. Mielikuvat ratkasoo. Lukeva ylleisö ajat-telloo aina jotennii niin, että se WSOY:n tai Otavan kirja on automaattisesti paljon parempi kun vaikkapa jonkii Hyllymahdin kirja. Niin immeiset on totutettu luonnostaan ajattele-maan. Ja kun kirjakaupat eivät ylleesä ota pienempien kustantajien kirjoja ollenkaan myyntiin, sitten ollaan hyvinnii pitkälti pelkkien verkkokauppojen ja kirjastolevityksen va-rassa. Myynti jäpi silloin aina pieneks, mistä jo äsken puhetta olikii. Markettien ja huolto-asemien kirjahyllyille ei oo meikäläisellä mittään asioo... Ne paikat on vuan niille muuta-mille isoille staroille. * Kovin mielellään Armi olisi kuunnellut kirjailijaa kauemminkin, mutta lehdenjakotehtävät odottivat. Virtanen tuli saattelamaan häntä ulko-ovelle asti. — Toivottavasti sie et nyt ihan kauheesti säikähtäny näistä yhen peruskyynisen kirjailijantekeleen jutuista, Virtanen naurahti, kun asetteli takkia sievän neitokaisen pääl-le. — No en kai... Ehkä mun olikin jo korkea aika tipahtaa vähän maanpinnalle omissa haaveissani. — Mie luen ne siun novellit varmaan aika pian ja pallailen sitten asioihin. — Joo. Hyvä tietää. He kättelivät lopuksi. Ulkona paistoi aurinko. Armia hymyilytti. □ IV Ei kulunut kuin kaksi päivää, kun kirjailija jo otti Armiin yhteyttä ja ehdotti tapaamista Kar-hulan kirjastossa. Tällä kerralla Armia jännitti vielä enemmän kuin ennen ensimmäistä tapaamista. Oliko ammattikirjailija kenties tehnyt päätelmänsä jo pienen lukunäytteen pe-rusteella ja oliko hänen aikomuksenaan tyylyttää nuori idealisti kertaheitolla aivan maan-rakoon? Että kirjoita nyt ensin viisi tai kymmenen vuotta tekstejä ja näytä vasta

sitten niitä ammattimiehelle. Niin rennon ja välittömän kuvan kuin Armi oli jo ehtinytkin saada Pertti Virtasesta kotioloissaan, mistä sitä ikinä tiesi, millainen piru hän osasi olla kokemattomalle kirjoittajalle. Kahvittelun lomassa Virtanen oli paljastanut, että hänen itsensä oli pitänyt pommit-taa käsikirjoituksillaan eri kustantajia yli kymmenen vuotta ennen kuin lopulta Hyllymahti oli näyttänyt hänelle vihreää valoa. Aivan varmasti tämä turhauttava työ oli kasvattanut miehen sisimpään aimo annoksen katkeruutta. Maltaisiko mies olla sitä kostamatta jolle-kulle ihmiselle, vaikkapa sitten ihan syyttömällekin pienikokoiselle neitokaiselle? Silti Armi saapui kirjaston lukunurkkaukseen sovittuna aikana. Eihän Virtanen sentään voinut häntä ampua. * — Miulla ei oo mittään tarvetta mielistellä sinnuu, mutta ne siun novellit on miusta oikein hyviä. Kieliasussa ei oo moittimista, dialogia oli mukavan paljon ja olihan niissä tarinoissa sitä sanomookii. Jokkainen novelli oli miulle miellyttävä lukukokemus, etennii se koulukiusoomisesta kertova tarina, kirjailija lausui melkein heti sohvalle istahdettuaan. Armi ei ollut uskoa korviaan. Piruiliko mies hänelle? Antoi ensin hänen innostua ja sitten kuitenkin iski vyön alle, että novellit olivatkin itse asiassa aivan kelvottomia? — Kyllä siulla Armi selevästi kertojan kykyjä on. Hyvin aidon tuntusesti sie oot osannu elläytyy nuorten maailmaan kaikissa tarinoissa. Herkällä mielellä ja suurella sydämellä ne on kirjoitettu. Ja niin kun jo äsken sanoin, etennii se siun käyttämä dialogi on erityisen elävän tuntusta. Suoroo nuorten puhetta toisille nuorille ilman turhanpäiväisiä kikkailuja. Kyllä Virtanen tuntui olevan tosissaan, koska antoi Armille kehuja vielä lisää. Armin jännittyneet olkapäät laskeutuivat alaspäin, häneltä pääsi hiljainen helpotuksen huokaus ja hänen suupielensä venyivät ylöspäin. Jo tovin päästä he juttelivat lähes yhtä rennosti ja luontevasti kuin paria päivää aikaisemmin kahvipöydässä. Tuntuihan se mah-tavalta saada hyvää palautetta Kotkan gurulta. — Ilman muuta siun Armi kannattaa jatkoo kirjottamista. En varmaan ihe kirjotta-nu yhtä valamista tekstii tuossa iässä. Novelleista on hyvä alottoo. Sitten vähän myö-hemmin käyt tosissaan rommaanin kimppuun. Eihän runojen ja novellien kirjottamisessa mittään viäree oo, mutta se nyt kun vuan on kylymä tottuus, ettei lyhytproosa myy niin hy-vin kun rommaanit. Sen takia kustantajatkii suhtautuuvat aika nuivasti novelleihin. Eihän niitten kannata julukasta sellasia kirjoja, joitten myyntimäärä jäpi parraassakkii tappauk- sessa muutamaan sattaan kappaleeseen. Toisaalta se on hyvin ymmärrettävee, sillä ky-sehän on kustantajien toimeentulosta. Eihän ne tietenkään voi olla ihan hyväntekeväi-syyslaitoksia... Runokokoelmat on ihan vihonviimesinä kustantajien julukasuhjelmissa. Eihän monet isotkaan talot julukase kun kaks tai kolome runokirjoo vuvussa. Ja sillonkii on yllesä edellytyksenä, että tekijällä pittää olla jo nimmee ennestään. * Virtanen kaivoi novellit mustasta pikkusalkustaan ja ojensi ne siistissä nipussa Armille. Ei niissä näyttänyt mitään merkintöjä olevan. — Onks nää jutut sun mielestä ihan oikeesti hyviä? Armi kysyi. — No on on! Usko pois, Virtanen vakuutteli. — Se kuulostaa tietysti tosi hienolta, mutta minkähän takia mä en koskaan me-nesty mun novelleilla kilpailuissa? Kustantajille mä en oo tohtinu niitä edes tarjota. Mut niin mä oon ajatellu, että jokin palkinto tai vaikka kunniamaininta vois olla sopiva pon-nahduslauta saada joskus se kustannussopimuskin ekasta omasta kirjasta. — Kyllä kyllä... Totta kai hyvä sijoitus kilpailussa voipi edesauttoo esikoisteoksen julukasemista, mutta ei se kuitenkaan oo mikkään ihestäänselevyys sillonkaan. Eihän ykskään kustantaja käy julukasemaan yhtä lyhyttä novellii itsenäisenä teoksena, vaikka se ois kuinka valamis tahasa. Niitä samantasosia novelleja pitä's sitten olla kokonaisen kokoelman verran, eikä se julukasukynnyksen ylittäminen oo siinäkään tappauksessa mikkään läpihuutojuttu. Niin kun jo äsken sanoin, kustantamot vierastaavat nimenom-maan novelleja ja runoja. — Niin... Mut miks mun novellit ei koskaan menesty kilpailuissa? Jos ne kerta on sun mielestä ihan hyviä? Virtanen meni mietteliään näköiseksi. Hän kaivoi rintataskustaan kurkkupastilli-rasian ja

tarjosi Armillekin. — Ootko sie usseinkii osallistunu novellikilpailuihin? kirjailija kysyi hetken pääs-tä. — Tää taitaa olla jo kolmas kerta, kun mä oon lähettämässä tekstejäni tähän Markku Jokihelmen kilpailuun. Ja siihen vielä päälle ne muut kilpailut... Ei sieltä oo kos-kaan minkäänlaista palautetta tullut. Antologioihin ei oo koskaan ollu mitään asiaa... — Ootko koskaan mielenkiinnosta lukenu, millaset novellit niissä kilpailuissa on pärjänny? — No oonhan mä joskus niitä antologioita vähän selaillut... — Mitäs oot tykänny esmerkiks niistä jutuista, jotka on menestynneet Jokihele-men kilpailuissa? — Aika kummallisia ne on olleet mun mielestä. Mä oon aina vaan ihmetelly, millä perusteilla ne on tuomareita miellyttäneet. — Niinpä, niinpä... Sanoit ihan naulankantaan. Et oo suinkaan ainut, joka on sitä sammoo asioo joka vuos kummastellu. Että minkä takia täysin paskat tekstit suavat palakintoja runo- ja novellikilpailuissa. * Kirjailijan päässä näytti käyvän voimakas ajatusten virta. Armi oli aistivinaan, että he olivat löytämässä jonkinlaisen hengen yhteyden. Että he alkoivat puhua samaa kieltä. — Siun novellit on ihan liijan hyviä tähän Markku Jokihelmen kilpailuun. Siun pitäs kirjoitoo paljon surkeempee tekstii. Sitten siulla vois olla mahdollisuuksia. — Et oo tosissas? Armi sai sanotuksi. — No kyllä oon ihan tosissani! Eihän juonellisella ja loogisesti etenevällä perin-teisellä proosalla oo mittään mahdollisuuksia tuollasessa eliittikilpailussa. Se on kylmä fakta, vaikka kukkaan vähänkään nimekkäämpi kriitikko, kirjailija tai kustannustoimittaja ei uskalla sitä julukisesti missään sannoo. Dialogivoittoinen oikeesta elämästä kertova proo-sa on täysin kielletty laji näissä parempien piirien kilpailuissa. Tai ainakaan se ei sua olla sellasta tekstii, jota tavallinen rivilukijakkii vois ymmärtee. Armin täytyi pureskella sitä tovi. Totta puhuen tosin hänellä itselläänkin oli käynyt mielessä samansuuntaisia ajatuksia: että tehtiinkö siitä niin sanotusta paremmasta kirjal-lisuudesta ihan tietoisesti niin kummallista rakettitiedettä. — Kahoppas joskus vaikka ihan uteliaisuudesta, millaset herrat ja rouvat ovat tuomareina näissä paremman väen kirjoituskilpailuissa. Eipä siellä koskaan ykskään bestselleristi tai menestyny elokuvaohjooja tuomarina istu. Melekeinpä aina tuomarit on vähän sellasia epäonnistunneita kirjailijoita, jotka piättyvät kirjottajakouluttajiks, Nuoren Voiman Liiton kriitikoiks, lehtien kulttuuritoimittajiks ja sen sellasiks, kun niitten onnetto-mat kirjat ei myy sitäkään vähhee mitä meikäläisen kirjottamat dekkarit. Eihän tälläsillä tyypeillä oo ollenkaan kykyjä nuuhkii, millanen teksti vois kiinnostoo suurempoo yleisöö. Ne on ihe marginaalissa, eikä ne halluu jakkoo palakintojakaan kun toisille marginaalikir-jottajille. Aika ussein tälläset kirjailijat julukasoovat vuan yhen kirjan viijessä tai kuvussa vuvussa, eikä sitäkään pahasta opusta lue kun jokkii pieni eliittiporukka, joka kyllä muis-taa aina paasata joka tuutissa sen oman kummallisen kirjallisuutesa puolesta. Mikkään kansantajunen kirjallisuus ei heille kelepoo. Kalle Päätalon, Arto Paasilinnan, Anna-Leena Härkösen ja Laila Hirvisaaren kaltasia hyvin myyneitä kirjailijoita ne ei pie yhtään minnään. Mitalliselle runnouvelle ne nauraavat pilikallisesti jo etukäteen sellaseen kir-jaan etes koskemattakaan. Niin ennakkoluulosia ne on. Nää omasta mielestään niin he-levetin viisaat kirjallisuuden uuvistajat, yliopistoissa vuoskausia homehtunneet tutkijat ja apurahoilla elävät pilipalikirjailijat. Runon tai novellin pittää olla heille aina jokkii kokeile-va tai erikoinen juttu. Mitä kummallisempoo ja sairaampoo tekstii heille tarjotaan, sitä enemmän ne siitä innostuu. * Armi kuunteli Virtasta hieman epäuskoisena, eikä se jäänyt mieheltä huomaamatta. — Sie tietysti ajattelet, että tässä nyt yks marttyyriksi heittäytyny dekkaristi vuan piästelöö katkeria vuodatuksiaan? — No kieltämättä vähän... — Ei käy kieltäminen, etten ois vähän katkera, mutta väitänpä silti, että näissä miun mielpitteissä on toinen puol totta. Tänä vuonnakii tässä Jokihelmen kilpailussa on piätuomarina kirjottajakouluttaja Harri Kampura. Se ei oo ihe julukassu viimeseen kym-meneen vuoteen kirjan kirjoo, vaikka monet pittäävät häntä suurena guruna, kun se nyt on jollakii ihmeen tempulla onnistunu suamaan sen asemasa. Siellä

Kriittisessä korkee-koulussahan se mellastaa ja monet alan immeiset uskoovat hänneen kun Jumalaan. Yhen hänen rommaanisa oon lukenu, olkohan se nyt jokkii Sairaita otuksia tai vastoovoo. Miusta se oli täysin mitätön kirja. Minkäänlaista juonta siinä ei ollu, enkä mie käsittäny yhtään, mitä siinä kirjassa haettiin vai haettiinko yhtään mittään. Kai mie sitten oon liijan putkiaivonen tomppele ymmärtääkseni tätä korkeempoo taidetta? En kai ymmärrä sitä heijän symboliikkoosa ja estetiikkoosa? Pitäs kai olla vähintään kirjallisuuvesta väitöskir-jan tehny mies, että niitä Kampuran teoksia vois ies vähän käsittää? Virtanen oli hetken vaiti ja jatkoi sitten: — Jos siulla on tavoitteena sijottuu Jokihelemen kilpailussa palakintosijoille, ihan suotta sie näitä miulle antamias novelleja sinne tarjoot. Ne on oikeesti sinne ihan liijan hyviä tekstejä. Niissä kun kerrotaan tästä oikeesta elämästä tavallisen ihmisen näkö-kulumasta ja tavallisten ihmisten kielellä. Eihän sellasilla jutuilla oo oikeesti mittään ma-hollisuuksia tässä kilpailussa. Pitäs olla jottain erikoisempoo. Jotakii joka poikkeaa kaikesta totutusta. Sitä tuoretta näkemystä ja raikasta sanottavvoohan ne aina mukamas niistä novelleista yrittäävät ehtii. Lueppa huvikses Jokihelemen novellantologioitten esipuhhei-ta. Niissähän aina just tyrmätään kaikki kilpailuihin lähetetyt realistiset tarinat. Moni no-velli sisälsi liikaa alleviivaavaa kliseemäistä jaarittelua. Terapeuttinen huokailu paistoi esille aivan liian monessa tekstissä. Loppuunkuluneita yksinhuoltajien ongelmia, pitkäai-kaistyöttömien voivotteluja ja ainaisia parisuhdekriisejä käsiteltiin melkein joka toisessa novellissa. Ja niin edelleen ja niin edelleen. Näin kovalla käillä tuomarit tylyttää ne hylätyt novellit. Niputtaavat ne vuan kylmästi sammaan hylsyjen joukkoon ihan suoralta käiltä. Käyppä vaikka ihe lukemassa, jos et muuten usko. Tiältä kirjastostahan sie löyvät ne Jo-kihelemen novellantologiat vaikka kuinka monelta vuuvelta. * — Mitä mun sit pitäis tehdä? Armi kiilasi väliin. — Ensinnäkkii luvet näitten haistapaskamodernistien omia kirjoja. Niistä piäset hajulle, millasta tekstii ne uottaavat. Tässä on siulle lista niistä tuomareista, jotka ussein Jokihelemen kilpailussa on. Ensinnäkkii äsken mainittu Harri Kampura, sitten runnoilija Jyrki Muikkunen, novellisti Mari Palkamäki ja lisäksi kannattaa lukkee myös Jari Salmen-kiven ja Jukka Leppäsen novelleja, vaikka ne ei oo tuomareina ollukkaan ainakaan tähän asti. Heijän sekojuttujaan kannattaa kuitenkin lukkee opiskelumielessä. Suat niistäkii os-viittoo, mitä tuomarit uottaavat ja mitä ei. Se kokeilevuus ja rajojen rikkominen on aina kai-ken aa ja oo. Muista se! — Okei. Voinhan mä heidän teoksiinsa tutustua, kun kerta aikaakin vielä on deadlineen. Mutta entäs se itse novelli, joka mun pitäis kirjoittaa? Armi lausui topakasti. — Etsi jokkii mahdollisimman jätetön aihe ja kirjota se tahallaan niin omituisesti, ettei siitä kukkaan kuolevainen vahingossakaan ymmärrä juuri mittään. Unoha täysin se kerrontatyylä, mikä siulla luonnostaan on. Missään nimessä elä kirjota sellasta novellii, jonka joku matti- tai maijameikäläinen vois lukkee mielenkiinnolla. Sellaset tarinat nää ylimieliset tuomarit heittäävät samoin tein roskakorriin. Kirjota modernisteille just sitä, mitä ne uottaavat. — No kuinka olisi vaikka roskakorin ja kahvinkeitinimen homostelusta kertova jut-tu? Armi tokaisi. — Kuulostaa just sopivan pimmeeltä tekstiltä. Anna palaa! — Hyvä on. Kokeillaan sit sellaista. Mitäs hävittävääkään mulla vois olla. Ja on-han mulla vielä runsaasti aikaa. — Ja kirjota vielä mielellään mahdollisimman lyhyt teksti. Eihän ne mukamas kii-reiset tuomarit ehi kunnolla pitkiä tekstejä lukemaan. Selitellyy ne vihhoovat yli kaiken. Kaikkien kaunokirjallisten hahmojen pitäis olla heijän mielestä joitakii avaruudesta tiputet-tuja tyyppejä, joilla ei oo mittään menneisyyttä tai tulevaisuutta. Henkilöitten taustoja ja motiiveja ei sua selittee. Eikä arkielämeä sua missään nimessä kuvata sellasena, mitä se oikeesti on. Novellit sisälsivät aivan liikaa kahvin juomista ja vessassa käymistä. Sella-nenkii kommentti jäi mieleen yhestä novellantologian esipuhheesta. Immeiset kyllä juo-vat Suomessa paljon kahvii ja käyvät päivittäin vessassa, mutta sitä ei kuitenkaan sua näissä taidenovelleissa kuvata. Mutta jos

tarina sen sijaan kertoo kahvinkeittimen ja ros-kakorin välisestä rakkauselämästä, se voipikii herättee näitten sekopäitten mielenkiinnon. * Juttua olisi jälleen ollut vaikka kuinka paljon, mutta heidän täytyi lähteä eri teille, koska kirjaston sulkemisaika alkoi olla jo lähellä. — Muista lukkee niitä kirjoja, joista mie äsken puhuin, Virtanen vielä lausui ulko-na. — Jep, totta kai. Palataan sit asiaan, kunhan mä oon sen sekotarinan kirjoittanut. — Ka tehään niin. Nouvata kuuliaisesti tehtävänantoo niin kun lukion äidinkie-len tunnella. Sekopäille pittää kirjoittaa sekopäistä tekstii... Sitten kun suat vähän nim-mee, voit jopa julukasta ihan oikeenkii kirjan. Heh heh... Armi ei käynyt vastaan väittämään. □ V Armi teki työtä käskettyä. Hänen elämäntilanteensa oli sellainen, että aikaa kirjojen luke-miselle jäi reippaasti. Jo seuraavana päivänä hän kävi lainaamassa ison pinon Pertti Vir-tasen suosittelmia teoksia ja alkoi kahlata niitä urakalla läpi. Lehtien jakamista oli vain kaksi tai kolme tuntia illassa muutamana päivänä viikossa, eikä se erityisemmin kuormit-tanut nuoren ylioppilaan ajattelua. Toisinaan Armi otti jonkin kirjan mukaansa töihinkin; jossakin sopivassa saumassa hän aina ehti lukaista pari sivua. Jo ensimmäisen kirjan kohdalla Armi joutui toteamaan, että kirjailija Virtasen vuo-datuksissa taisi olla paljon perää. Kyseessä oli Jukka Leppäsen novellikokoelma Moni-kamppailu, joka oli julkaistu vuoden 2015 alussa. Urheilukirja sen kai piti olla, mutta aivan suotta Armi odotti pääsevänsä lukemaan jotakin Elmon kaltaista teosta sen enempää kuin Pentti Haanpään tyyllillä kirjoitettuja urheilunovelleja. Itse asiassa koko Leppäsen kirja oli hyvin puuduttavaa luettavaa. Minkäänlaista juonta ei hänen tarinoistaan löytynyt, ja hen-kilöt olivat varsin tökerösti kuvattuja ja kyllästyttävän vähäeleisiä. Se ei pysähtynyt viiteen eikä kuuteenkaan kertaan, kun Armi aikoi jättää lukemisen kesken – niin suurta pakko-pullaa Leppäsen kirja hänelle oli. Armin oli mahdotonta edes yrittää samaistua yhteenkään Leppäsen luomaan hahmoon tai päästä heidän kanssaan samalle aaltopituudelle, sillä niin tylsiä ja unettavia tyyppejä ne kaikki olivat. Paikka paikoin jokin Möttösestä kertova novelli vaikutti jopa ihan luettavalta, mutta jo kohta kerronta muuttui jälleen samanlaiseksi sekavaksi sillisalaatiksi. Kai Monikamppailu oli tarkoitettu hauskaksi parodiaksi suomalaismiesten isänmaalli-suusvouhotuksesta ja satiiriksi urheilun yliarvostuksesta, mutta kirjaa lukiessaan Armi ei ensimmäistäkään kertaa edes naurahtanut. Henkilöt olivat täysin epäaitoja, ja tarinat oli-vat niin yliampuvia ja tuulesta temmattuja, ettei niille viitsinyt edes myötätunnosta hymyil-lä. ”Tekotaiteellista paskaa”, oli Virtanen Monikamppailusta todennut, eikä Armi voinut olla kuin samaa mieltä. Silkasta uteliaisuudesta Armi kuitenkin selvitti, mitä tietoja Jukka Leppäsestä löy-tyi internetistä. Tuli nopeasti ilmi, että mies oli opiskellut yliopistossa luovaa kirjoittamista ja että joltakin kirjoittajakurssilta kustantajan edustaja oli hänet bongannut. Selvisi myös, että Monikamppailu oli ollut ehdolla peräti kahden arvostetun kirjallisuuspalkinnon saa-jaksi. Armille nousi väistämättä mieleen perittivirtasmaisia ajatuksia. Siitäkö Leppänen oli maineensa ja kunniansa vain saanut, koska hänen teoksensa oli julkaissut yksi Suomen suurimmista kustantamoista ja kun mies oli ollut kirjoittajakoulutusta saanut esikoiskirjaili-ja? Olisiko itseoppineella pienkustantamon kirjailijalla ollut mitään mahdollisuuksia noi-hin samoihin palkintoehdokkuuksiin? Melkoinen yllätys oli sekin, että Jukka Leppänen oli saanut jo monena vuotena täysimääräisen työskentelyapurahan oman alueensa kulttuurirahastosta ja että hän oli päässyt myös kirjoittajakouluttajaksi johonkin kansanopistoon. Se ei mennyt Armille jake-luun: näinkö helposti jollekulle kaikki väylät aukenivat yhden ainoan kummallisen opuk-sen ansiosta? Sarjakuvien tekemistäkin Leppänen näköjään opetti, vaikka itse myönsi naamakirjasivullaan, ettei osannut paljoakaan piirtää. Virtanen tiesi kertoa tästä miehestä monta muutakin asiaa. Kuten arvata jo saattoi, Jukka Leppänen oli aikoinaan suorittanut siviilipalveluksen, äänesti vihreitä eikä omista-nut ajokorttia, oli EU-myönteinen ja ikuinen opiskelija, oli eronnut kirkosta ja oli homosek-suaali. Eihän niitä apurahoja olisi muutoin

hänelle niin auliisti annettu, oli Virtanen selittänyt Armille. * Harri Kampuran Sairaita otuksia oli vieläkin ikävämpi lukukokemus kuin Leppäsen novellikokoelma. Modernit nykykirjailijat eivät näyttäneet tuntevan mitään kohtuutta ja tasapainoa teksteissään. Joko sitä vessassa käymistä tai kahvin juomista ei saanut kuvata ollenkaan tai sitten menttiin toiseen äärimmäisyyteen kirjoittamalla tylsästi ja saman kaavan mukaan vain näistä kielletyistä aiheista. Yleensä modernissa kirjallisuudessa dialogia välteltiin, mutta Kampuran Sairaita-otuksissa toiseen äärilaitaan juuttuminen tarkoitti, että koko parisataasivuinen kirja koostui vain erään miehen ja erään naisen välisestä vuoropuhelusta. Ensimmäistäkään selittävää jaksoa kirjassa ei ollut, eikä kirjassa näyttänyt olevan mitään rakennetta, juonesta nyt puhumattakaan, vaikka romaanina teosta oli aikoinaan markkinoitu. Jostakin me-teoriitin putoamisesta kirjassa mainittiin toistuvasti, mutta ainakaan Armille ei auennut lainkaan, kuinka tämä tapahtuma liittyi nimettömien hahmojen puuduttavaan ja tyhjän-päiväiseen kiistelyyn. Silti Harri Kampura näytti oikeasti olevan suuri guru kirjallisuuspiireissä. Tähän asemaansa hän oli jollakin ilveellä päässyt, vaikka itse asiassa hänen oma tuotantonsa oli melko suppea ja vaikka hän oli ollut jo yli kymmenen vuotta kirjan kirjaa julkaisematta. "Kuinka sokea voisi sokeaa taluttaa", oli Virtanen Kampurasta yhdessä meilissään todennut. Armi kertoi säännöllisesti lukukokemuksistaan Virtaselle sähköpostilla, ja aina tämä viesteihin ainakin jotain vastasi. * Jyrki Muikkusen runot olivat täysin käsittämättömiä, eivätkä hänen romaaninsa olleet paljon kummempia. Eihän Armi jaksanut niitä kaikkia lukea, mutta eniten huomiota saaneet Muikkusen teokset hän silmäili pikaisesti läpi. Romaani Vesimies oli ollut jopa Finlandia-ehdokkaana ilmestymisvuonnaan, mutta eipä Armi tästäkään kirjasta yhtään syytynyt. Kirjassa kerrottiin järven pohjasta löydetystä muinaisesta luurangosta, jota biologit, historioitsijat ja poliisitkin tutkivat ja analysoivat yli sadan sivun verran. Mutta se jäi Armille täydeksi mysteeriksi, mitä varten luuran-koetta tutkittiin ja johtiko se mihinkään. Mikä oli kirjan punainen lanka ja oliko siinä loppujen lopuksi mitään loppuratkaisua? Silti Jyrki Muikkunenkin näytti olevan arvostettu kirjailijakurssien vetäjä ja kirjallisuuslehtien kolumnisti. Oli sanomattakin selvää, että myös hän oli saanut useita kirjallisuuspalkintoja ja sai joka vuodelle apurahoitusta. * Virtasen mainitsemista nykykirjailijoista oikeastaan vain Mari Palkamäki ja Jari Salmenkivi innostivat Armia edes jonkin verran. Palkamäen novellit kuvasivat arkielämää ja paikka paikoin niissä tuntui olevan ihan ajatustakin, mutta sellaisia niukkasanaisia ja vähäeleisiä nekin tuppasivat useimmiten olemaan. Seksiä, railakasta menoa ja värikästä puhetta niistä oli turhaa odottaa. Taisi olla aivan totta, että nämä niin sanotut paremmat kirjailijat vierastivat kaikkea selittelyä ja loogisesti etenevää juonen kehittelyä viimeiseen asti. Juuri siitä Virtanen oli paasannut joka toisessa meilissään, että kun lukijan ymmärrystä ei saanut aliarvioida ja kun asioita ei saanut vääntää rautalangasta, siihen vedoten sitten suurin piirtein kaikki selittely jätettiin kerronnasta pois ja jäljelle jäi vain sähkösanomatyylinen arvoituksellinen teksti, jota ymmärtääkseen lukijan piti kaiken aikaa pinostella omaa ajatteluaan. No, olihan se tietenkin haastavaa lukijalle, mutta oliko se jokin rikos, jos tarina oli edes vähän helppolukuisempi ja suorasanaisempi? Aika moni lukija varmaan jätti suosiolla kesken sellaisen kirjan, joka oli täynnä symboliikkaa ja kummallisia kokeellisia koukeroita. Miksi kirja ei saanut olla yksinkertaisesti vain viihdyttävä ja helppolukuinen? Ja oliko se kokeellisuus toisinaan vain kömpelö temppu peitellä omaa osaamattomuuttaan? Jari Salmenkiven novellit olivat paikka paikoin ihan hyviä, mutta suurimmaksi osaksi nekin olivat aika outoja. Lukion äidinkielen tunneilta Armi muisti, että postmodernissa kirjallisuudessa käytettiin usein pastisseja, siis vapaita uusia tulkintoja jostakin klassikon asemaan nousseesta tarinasta. Salmenkiven ensimmäisen teoksen nimikkonovelli Hehkulamppu oli toisinto Juhanin Ahon kuuluisasta

kertomuksesta Siihen aikaan kun isä lampun osti. Kai se oli ihan taitavasti kirjoitettu, mutta vähän ymmälleen Armi taaskin jäi. Oliko Hehkulamppu parodiaa vanhasta kirjallisuudesta, leppoisaa huumoria vai mitä lie? Sitäkin Armi mietiskeli use-amman kerran, että eikö se ollut kirjailijalta vähän köyhä temppu, että hän kirjoitti uudelleen jo kertaalleen keksityn ja mainetta saaneen novellin. Eikö kirjailijalla pitänyt nimen-omaan olla mielikuvitusta ja luovuutta keksiä jotain ihan uutta aivan omasta päästään? Muutamissa novelleissa Salmenkivi oli onnistunut terävästi kritisoimaan nykyajan poliitikkoja ja psykiatreja ja kuvaus nuoren kirjailijan ja kustannustoimittajan välisestä työ-suhteesta oli ihan järkevän ja uskottavan tuntuista kerrontaa, mutta jotta kirjat eivät olisi olleet liian hyviä, välillä Salmenkivi kirjoitti täyttä soopaa. Suomen presidenteistä kertova novelli vain kuvasi, kuinka suuria kusimulkkuja kaikki pressat Sauli Niinistöä lukuun ot-tamatta olivat. Sana kusimulku toistui tarinassa niin usein, että lopulta se jo lähes oksetti Armiä. Missä taaskin oli se kirjailijan luova mielikuviutus? Kakkatahroista kertova juttu oli myös yököttävä ja puuduttavan tuntuinen. Mutta sekö Salmenkivellä olikin ollut tarkoituk-sena, että välillä lukijalle aiheutuisi inhon puistatuksia ja vihastumisen tunteita? Aivan lopuksi Armi luki Markku Jokihelmen novellikilpailun antologiat useammal-ta vuodelta. Melkoisia pettymyksiä ne olivat. Suuresta joukosta löytyi ehkä vain yksi tai kaksi novellia, joista Armi aidosti syytyi. * Kaiken lukemansa jälkeen Armi teroitti lyijykynän ja avasi työpöydälleen uuden ruutupa-perivihkon. Hän piti kirkkaana mielessään Pertti Virtasen ohjeistuksen ja alkoi kirjoittaa niin järjetöntä tarinaa kahvinkeittimen ja roskakorin homoseksuaalisesta suhteesta kuin suinkin vain osasi. Juuri sitä Virtanen oli alleviivannut vielä myöhemminkin, että lyhyen novellin piti erottua joukosta huonoudellaan ja kummallisuudellaan. Tasapaksut perusta-rinat eivät voineet koskaan päästä palkintosijoille, vaikka ne olisivat olleet olleet kielensä ja ilmaisunsa puolesta moitteettomia ja johdonmukaisesti eteneviä. Muuan Jokihelmen kilpailussa aikoinaan menestynyt novelli 79 askelta kertoi vanhan miehen matkasta taksista R-kioskille. Se meni kutakuinkin näin: "1. askel: Erkki astuu taksista ulos. 2. askel: Erkki on kompastua kengännauhoihinsa. 3. askel: Erkki ki-roaa ja pysähtyy toviksi." Äkkiä ajatellen kuka tahansa kadun jätkä olisi voinut seipitellä vastaavan kaltaisen tarinan ihan tuosta vaan, mutta palkittu kirjoittaja oli tietenkin joku Oriveden opistossa kirjoittamiskursseja suorittanut ja Parnassoon säännöllisesti juttuja lähettävä ikuinen opiskelija. Kun tällainen tyyppi keksi näin älyttömän novellin, se oli suurta taidetta, mutta jos se kadun jätkä raapusti jotain samantapaista, se oli vain täydelli-sen moukan kirjoittamaa junttitarinaa. Armi joutui kuitenkin huomaamaan, ettei paskan novellin kirjoittaminen ollut suinkaan helppoa. Itse jutut kyllä syntyivät nopeasti, sillä eihän jonkin parin kolmen lius-kan mittaisen novellin kirjoittaminen vienyt häneltä aikaa kuin muutaman tunnin, mutta koska Pertti Virtanen toimi hänen esituomarina, vasta neljännen version hän lopulta hyväksyi. "Novelli on vieläkin liian hyvä. Tavallinen lukija voi vielä päästä siihen kiinni. Hä-vitä jutusta se vähäinenkin juoni ja keksi vaikka kahvinkeittimen ja roskakorin vähäisiin vuorosanoihin jotain täysin älytöntä", Virtanen meilasi kolmannesta versiosta. Armi alkoi jo olla perin kyllästynyt koko hommaan, mutta kokosi vielä kerran voimansa ja raapusti neljännen version kiukkuisena ja väsyneenä. Kun hän alkoi paukuttaa tarinaa puhtaaksi tietokoneella, vuorosanoihin jäi lukuisia lyöntivirheitä. Vasta seuraavana aamuna Armi huomasi, että oikoluku oli alleviivannut punai-sella useita sanoja. Siitäpä hän sitten oivalsikin, että jospa juuri tämä mokailu vuorosa-noissa voisi olla se Virtasen hakema älytön juttu. Monet nykyrunoilijathan harrastivat niin sanottua huonoilua kirjoittamalla tahallaan väärin sanoja. Miksipä sitä samaa ideaa ei voisi soveltaa novelleihinkin? Ehkä se voisi olla se erikoinen juttu, johon tuomaristo kiin-nittäisi huomionsa? Kun Armi oli lähettänyt neljännen tekstin Virtaselle, tämä vastasi meiliin jo vartti-tunnin päästä. "Nyt se on helvetin hyvä! Siis helvetin huono

paskanovelli. Tavataan huomenna vaikka meillä kello kuudelta illalla. Mutta laita novelli vaan jo eteenpäin. En minä keksi siihen enää mitään muutettavaa.” □ VI — Mie Armi uskon, että siulla on nyt täyvet mahdollisuudet piestä palakintosijoille Jokihelmen kilpailussa. Syntyhän se riittävän pimpee novelli, kun sitä tarpeeks kauvan haettiin, Pertti Virtanen virkkoi hymyillen, kun he olivat istahtaneet hänen kauniin Ana-stasia-vaimonsa kattamaan illallispöytänsä. — No en nyt ois ollenkaan noin varma... Ehkä moni muukin on keksinyt saman idean, Armi lausui. — Tuskinpa on. Sitähän ne tuomarit aina just tuskailoo ja vinkuu, kun sitä tylsee perusproosoo heille aina vuan tyrkytetään vuvesta toiseen. — No katsotaan nyt, kuinka tässä käy. Syksy on vasta alussa ja tammikuuhun on vielä aikaa. Armi oli vähän arkaillut tavata kirjailijan vaimoa, mutta ihan luontevasti Anastasia häneen suhtautui. Ei kai vaimo ainakaan kauheasti epäillyt, oliko miehensä hakshta-massa nuoreen naiseen, joka olisi voinut olla ikänsä puolesta hänen tyttärensä. — Mie olin etennii nuorempana hyvin jämäkästi aina sitä mieltä, että omassa lin-jassaan on pysyttävä kaikessa kirjottamisessa. En suostunu ottamaan vastaan vanhempien kirjottajien neuvoja ja vinkkejä. Jälestäpäin ajatellen se ei kuitenkaan aina ollu vält-tämättä kovin viisasta. Ehkäpä se esikoisteos ois julukastu huomattavasti aikasemmin, jos oisin vähän enemmän ottanu onkeeni kokeneempien konkareitten ohjeista tai jos oisin nöyrytny mänemään jollekkii kirjottajakurssille. Tosiasiaan on, että etennii näinä aikoina monet kustantajat bongoovat uudet kirjailijasa jostakii kirjottajakoulun ryhmästä tai yliopis-tojen kirjallisuuden ja suomen kielen opiskelijoista. Mutta oo sie Armi meikäläistä viisaam-pi näissä asioissa. Kirjota ensin vaikka sitä täyttä paskoo, kun sitä kerta uotetaan. Ja sitten näytät leijonankyntes, kun aika siihen on kypsä. Kun oot ensin suanu vähän nimmee ja piässy piireihin. * Armi vain myönteli. Ei hänellä ollut siihen enää mitään sanottavaa, sillä niin paljon nuori ja vanha kirjoittaja olivat vaihtaneet ajatuksia kirjallisuuden tiimoilta viimeisten kuukau-sien aikana. Anastasia oli laittanut pöytänsä ties millaisia herkkuja lohipiirakasta ja täyte-kakusta lähtien. Vasta tämän vierailun aikana Armille oli selvinnyt, että Virtasen tyylikäs rouva oli venäläistaustainen. Näköjään se oli totta, että venäläiset olivat kohteliaita ja vie-raanvaraisia. — Mutta toisaalta kaikessa ei pitäs kuitenkaan antoo periks... Toisaalta se oikee oma iänikii pitäs suaha kuuluville. Rahankaan takia ei pitäs suostuu ihan mihin tahasa... Virtanen sanoi, kun kolmansia kahvikuppeja juotiin. — Mitä sä tolla tarkoitat? Armi kysyi, vaikka oikeastaan jo tiesi, mitä kirjailija ajoi takaa. — Ka sitä vuan, että esmerkiks meikäläinen kirjottaa nykyään jottain ihan muuta, mitä mie oikeesti halluisin kirjoittaa. Kolome ensimmäistä dekkarii mie kirjoitin ihan täyvellä kympillä. Ne synty nopeesti syvämmen palosta, mutta niitten jälkeken mie kävin mietti-mään vakavasti, että halluunko mie nyt koko loppuelämäni kirjoittaa vuan verellä mässäi-lemistä ja silimitöntä väkivaltoa sisältäviä rikoskirjoja. Runoteoksiakii ois välillä mukavoo kokkeilla. Tai vaikka ihmissuhdedraamoja... Ehkäpä se ois enemmän sitä miun oikeeta genree. — Oot sä sit kokeillut kirjoittaa välillä jotain ihan uutta? Armi kysyi. — Kysy vuan kuinka monesti... Mutta ainakaan tälle Hyllymahdille on ihan tur-hoo miun tarjota mittään muuta kun dekkareita. Heti on seinä vastassa. Joitakii erä- ja tie-tokirjoja Hyllymahti silloin tällön julukasoo ja kustannustoimittaja Tiina Viikki kirjottaa ihe harvakseltaan chick lit –rommaaneita, mutta siihenpä se heijän valikoimasa sitten aika lailla pysähtyykii. Kai ne on laskelmoineet, että vuan sellasilla kirjoilla on mahdollisuus menestyy etes jollakii tavalla kaupallisesti. — Oot sä kokeillut tarjota niitä sun vakavampia kässäreitä muille kustantajille? Ei kai nyt Hyllymahti oo ainoa potentiaalinen kustantaja sun kirjoille. — Oon kuule tarjonnu. Vuan turhoo työtä on ollu sekkii... Kun meikäläinen on kerran leimattu jokskii b-luokan dekkaristiksi, niin siinä karsinassa sitten näköjään pysy-tään koko loppuelämä. Pakko on vuan kirjoittaa jatkuvasti jatko-osia Reino Susiluoto –kirjoille, vaikka oikeesti koko tyyppi alakaa jo yököttöö minnuu. Vuan kun tää

perhekkii on jotennii koitettava elättee, niin henkesä pitimiks on vuan kirjoitettava uusia dekkareita liu-kuhihnatahilla ja tehtävä freelance-toimittajan hommia... vaikka kumpikaan homma ei yhtään ennee nappoo... * Niin, sellaista oli näköjään ammattikirjailijan elämä. Ei se niin hohdokasta ja hienoa tain-nut ollakaan, vaikka niin moni kirjailijanalku siitä niin suuresti haaveili ja unelmoi. — Tämä minun mieheni aina vähän ja toisinaan aika paljonkin liioittelee puheis-saan, mutta onhan niissä hänen vuodatuksissaan osa tottakin. Sama juttu se on vähän kuvataidepuolellakin. Moni kuvataiteilija joutuu tekemään muotokuvia enemmän tai vä-hemmän pakon sanelemana. Voi kyllä olla kova halu piirtää ja maalata jotain ihan muuta, mutta eipä niitä suuremmalla ajatuksella tehtyjä kuvia kukaan välttämättä osta. Ja sitten on vain tyydyttävä vaikka hampaat irvessä pelkkiin tilaustöihin. Tai mentävä vaikka ku-vaamataidon opettajaksi, kun siitä sentään saa varman kuukausipalkan, Anastasia jutteli väliin kauniita mustia kutrejaan heilauttaen. Armille kirkastui yhä vain selvemmin, että kaikenlaisen kulttuurityön sai unohtaa samoin tein, jos ensisijaisena tavoitteena oli tulla varakkaaksi. Ehkä hänen todella kan-nattaisi opiskella itselleen jokin oikea ammatti niin kuin Virtanen oli kehottanut. Toimitta-jaksi hänessä saattoi olla ainesta ja se työ häntä kiinnosti, vaikka Virtanen antoikin toimit-tajan hommista niin ikävän kuvan. * — Suomessa on kaks väylee piästä etes kohtalaisesti pärjееväs kirjailijaks. En-simmäinen vaihtoehto on kirjoitoo tätä tekotaiteellista postmodernii paskoo. Ne kirjat ei yllesä kovin paljon myy, mutta hyvinnii ussein apurahat ja suuremmat palakinnot män-nöövät näille juurettomille, suomalaisuuttaan häppeileville ja oikeesta elämästä vieraan-tunneille liimalettibohheemeille ja siilitukkafeministiämmille. Ja kyllähän se kokkeileva ja omituinen paskakirjakii voipi myyvä, jos se esmerkiks suapi sen kaikkien kirjailijoitien hi-moitseman Finlandia-palakinnon. Finlandialla palakittuu kirjoo myyvään aina suurehko määrä, vaikka se ois sisältösä puolesta mitä tahasa puuta heinee. Se ostetaan anopille tai appiukolle joululahjaks tai kulttuurikottiin kirjahyllyn täytteeks, vaikka sitä ei kukkaan kos-kaan siinä talossa lukis. Hyvin kummallisena kirjana mie pein esmerkiks Laura Lind-stedin Oneironia. Välillä naiset on jossakii elämän ja kuoleman välitilassa, välillä selitet-tään sivutolokulla juutalaisten ruokasiäntöjä ja sitten tuas pompataan johonkii ihan toi-seen asiaan. Fonttikokkoo ja –tyylii vaihetaan monneen otteeseen ja muutennii koko kirja on täynnä näitä kummallisia koukeroita. Mutta kun Lindstedtin kirja sai sen Suomen suu-rimman kirjallisuuspalakinnon, kirjailijasta tuli iso tähti kertaheitolla. Apurahat juoksoo ja kaikki julukastaan, mitä hältä tulloo... Armia hymyilytti Virtasen palopuhe, sillä niin antaumuksella hän ajatuksiaan vuodatti. Antti Hyryn Uuninkin hän siinä sivussa vähän teilasi: että millähän perusteilla niin unettava ja tylsä kirja oli saanut Finlandian. Anastasialla oli sellainen ilme, että nämä puheet oli kuultu jo tuhanteen kertaan. — Toinen väylä menestykseen on tietennii kirjoitoo ihan puhasta viihdettä ison kustantamon leivissä. Dekkareita yllesä pietään viihtenä, mutta eipä niilläkään oo mit-tään mahdollisuuksia piästä bestseller-listoille, jos niitä ei kustanna WSOY, Otava, Gum-merus tai Tammi. Ja sekkii on nähty, että moni kirjailija myypi hyvin pelekällä nimellään. Tuomas Kyrö suapi kirjoitoo vaikka kuinka monennen mielesäpahottajan ja aina sitä vuan ostetaan iso määrä. Sama ilimiö on vaikkapa Sofi Oksasen kanssa. Kukkaan tuntemani lukija ei pitäny Normoo kovinkaan onnistunneena kirjana, mutta kun sen oli kirjottanu maineikas Oksanen, yhen syksyn aikana sitä ostettiin kymmeniä tuhansia kappaleita ja joka paikassa sitä mainostettiin. Oksasen kolome ensimmäistä rommaani oli tosi hyviä miunkii mielestä, mutta sen jäläkeen taso sitten selevästi laski. Näin ne on närreet kus-tannusalalla... Toisekseen ihan syvältä perseestä koko touhu. Varmaan kirjailija olisi vaahdonnut lempiaiheestaan ties kuinka kauan, ellei Ana-stasia olisi käynyt esittelemään vieraalle öljyvärimaalauksiaan ja akvarellejaan. Varmaan viisas rouva teki tämän vedon ihan harkitusti. Mutta aika konservatiivinen tuntui Anasta-siakin olevan omissa

taidekäsityksissään. Klassisella tyylillä hän piirsi ja maalasi ja tuntui suhtautuvan melko suurella varauksella nykytaiteeseen ja etenkin nykyiseen suomalaiseen kuvataideopetukseen.

”Suomessahan voi nykyään opiskella kuvataiteilijaksi, vaikka sille alalle ei olisi ollenkaan kykyjä ja lahjoja. Haparoivia viivoja ja väriroiskeita osaa vedellä paperille kuka tahansa. Onneksi minä sain käydä taidekoulun Pietarissa. Siellä vielä kunnioitetaan kuvataiteen perinteitä.” * Elämä

yllätti. Joulukuussa Armi sai tiedon, että hänen novellinsa Kahvinkeitin ja roskakori oli voittanut Markku Jokihelmen novellikilpailun. Asiasta ei olisi saanut vielä puhua kenellekään, mutta eihän Armi malttanut olla kertomatta sitä Pertti Virtaselle. — Mitäs mie sanoin! Paskoo niille piti tarjota, Virtanen hihkaisi lyhyen puhelinkeskustelun päätteeksi. Jo seuraavana päivänä kukkakaupan lähetti kävi tuomassa Armille komean ruu-sukimpun Pertiltä ja Anastasialta.

Pääpalkinnon suuruus oli peräti kymmenen tuhatta euroa, ja tietenkin se lämmitti nuoren kirjailijanalun mieltä. Tammikuussa itse Harri Kampura ojensi palkinnon Armille Helsingissä pidettävässä juhlatilaisuudessa. Tuomarit hehkuttivat hänen novelliaan, eikä hän ymmärtänyt puoliakaan niistä perusteluista, miksi juuri Kahvinkeitin ja roskakori oli ollut heidän mielestä paras teksti. Pokassakin oli vähän pitelemistä, kun hänen novelliaan niin suurilla sanoilla keuhuttiin. Tokkopa arvoisat tuomarit osasivat edes aavistaa, että novelli oli ollut lähinnä pelkkä vitsi, jonka muuan paitsioon jäänyt kotkalainen kirjailija oli keksinyt. Yksi virstanpylväs oli saavutettu, mutta ei se ollut kuin alku jollekin suuremmalle. Toki useissa lehdissä huomioitiin kilpailun voittaja, mutta eipä Armille tästä saavutuksesta silti mikään taivas auennut. Yksi palkittu teksti unohdettiin loppujen lopuksi aika nopeasti, eikä se muutenkaan ollut itsestäänselvänä takeena ensimmäisen kirjan julkaisulle. Kun kerta uuden kirjankin elinkaari oli useimmiten vain muutaman kuukauden mittainen, kai vielä helpommin se samainen kohtalo oli yksittäisellä novellilla. Tämän kaiken Armi sai kokea karvaasti kevään 2017 aikana.